

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการพัฒนาประเทศจำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรหลาย ๆ อย่างประกอบกัน สำหรับทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากที่สุด ประเทศที่มีพลเมืองที่มีคุณภาพย่อมจะมีความเจริญก้าวหน้าในทุกด้านมากกว่าประเทศที่มีแต่ปริมาณของคนที่คอยคุณภาพ การเตรียมและสร้างเสริมกำลังคนให้เป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่าของชาติไว้ใช้เป็นพลังในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับนานาอารยประเทศต่อไปได้นั้น ปัจจัยที่สำคัญและจำเป็นยิ่งก็คือ การศึกษา (คณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา 2521 : 56) การศึกษาจะช่วยส่งเสริมความรู้ ความคิด ทักษะ และทักษะต่าง ๆ ให้มนุษย์รู้จักตนเอง ตลอดจนสภาพสังคมและสภาพแวดล้อมที่สัมพันธ์กับคน ๆ สามารถที่จะนำความรู้ ความเข้าใจที่ได้รับมาแก้ไขปัญหาคือ และพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้าไปในแนวทางที่พึงประสงค์ได้ (มยุรี จารุปาน 2520 : 53-54) ทั้งนี้ประเทศที่เจริญแล้วทั้งหลายจึงได้เร่งดำเนินการพัฒนาคุณภาพของประชาชนในประเทศ โดยจัดให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงเพียงพอที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพได้ และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

เพื่อให้การพัฒนาคืบหน้าไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน รัฐจึงได้มีการปรับปรุงโครงสร้างระบบการศึกษาใหม่ จัดหลักสูตรการเรียนการสอน การประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและความต้องการของผู้ศึกษาในแต่ละระดับ จึงมีการปรับแผนการศึกษา ซึ่งปัจจุบันใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 โดยได้กำหนดนโยบายในค่านการศึกษาคือว่า "จะส่งเสริมและบำรุงการศึกษา โดยถือว่าการศึกษามีความสำคัญในอันดับสูงยิ่งแห่งกิจการของรัฐ การจัดระบบการศึกษา เป็นหน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะ การจัดการศึกษาทั้งปวงย่อมอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐ และจัดการศึกษาภาคบังคับให้ทั่วถึงบริบูรณ์โดยจัดให้เปล่าสำหรับการศึกษาของรัฐ และท้องถิ่น..." (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2525 : 21)

จัดการศึกษาทุกระดับอยู่ภายใต้การควบคุมและกำกับดูแลของรัฐ ทั้งนี้ ประเทศจะต้องมีระบบในการจัดการศึกษาเป็นอย่างไร มีการวางแผนพัฒนาการศึกษาตั้งแต่ระดับชาติลงไปจนถึงระดับท้องถิ่น

ถึงแม้รัฐจะตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา และได้ทุ่มเทกำลังงบประมาณนับเป็นหมื่นล้านบาทต่อปีก็ตาม การจัดการศึกษาก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากมีปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ทั้งที่ วิจิตร วรุทบางกูร กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ และสุพิชญา ชีระกุล (2520 : 13-14) ได้จำแนกปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาของไทยไว้ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงจุดมุ่งหมายของการศึกษายังมีครูอยู่เป็นจำนวนมากที่เข้าใจจุดมุ่งหมายของการศึกษาไม่ถูกต้อง ทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่ตรงกับจุดมุ่งหมายการศึกษาชาติที่กำหนดไว้

2. ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ เพิ่มขึ้นได้มีการค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้นในสาขาวิชาต่าง ๆ ครูจำเป็นต้องมีความรู้ทันสมัยอยู่เสมอ

3. แนวความคิดและแนวการเรียนการสอนใหม่ ๆ เกิดขึ้น เช่น การจัดสอนโดยไม่มีชั้น การสอนโดยใช้ครูเป็นคณะเป็นคัน ครูศึกษานิเทศก์ใหม่ไม่ทัน

4. จำนวนครูใหม่เพิ่มขึ้น จำนวนครูใหม่ที่เพิ่งสำเร็จจากสถาบันฝึกหัดครู หรือครูช่วยสอนยังไม่มีประสบการณ์ในการสอนในการที่จะทำให้การเรียนการสอนเป็นผลดีเท่าที่ควร

5. จำนวนครูที่ขาดคุณสมบัติยังมีเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะโรงเรียนในชนบทและโรงเรียนราษฎร์

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2520 : 27-28) ยังได้กล่าวถึงปัญหาของการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาในระดับประถมศึกษาไว้ดังนี้

1. ครูและเด็กใช้เวลาทำการสอนการเรียนน้อยกว่าเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร
2. โรงเรียนประถมศึกษาไม่มีมาตรฐานค่าทางด้านการเรียนการสอน และการดำเนินงาน จำเป็นต้องมีการควบคุมมาตรฐานและปรับปรุงโรงเรียนให้มีมาตรฐานดีขึ้น

3. การบริหารระดับประถมศึกษา ยังอาศัยสามัญสำนึก ชาคหลักวิชาและข้อมูลต่าง ๆ ในการตัดสินใจ แก้ปัญหา และการวางแผน

4. หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาได้รับการปรับปรุงมาก แต่ในทางปฏิบัติยังห่างไกลจากที่ควรจะเป็น และโรงเรียนยังขาดการปลูกฝังพฤติกรรม ทักษะ และนิสัยที่พึงปรารถนาให้แก่เด็กเรียนอีกมาก

นอกจากนี้กองวิจัยทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2524 : 2) ได้ทำการติดตามและประเมินผลช่วงแรกของการใช้หลักสูตร พบว่าการบริหาร การบริการ ตลอดจนการเรียนการสอนตามแนวหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ทั้งนี้เป็นเพราะในสภาพปัจจุบันครูมีภาระหน้าที่ประจำอยู่มาก ประกอบกับครูประถมศึกษาส่วนหนึ่งยังมีความรู้ต่ำ โอกาสที่จะศึกษาด้วยตนเองเพื่อปรับปรุงพฤติกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามแนวทางที่หลักสูตรคาดหวังจึงเป็นไปได้ยาก

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าบุคคลที่มีส่วนสำคัญยิ่งในการพัฒนาการศึกษา ก็คือ ครู เพราะครูเป็นผู้ที่นำแผนพัฒนาการศึกษาที่รัฐบาลวางไว้ไปปฏิบัติ ถ้าครูเป็นผู้ที่มีความรู้ มีความสามารถดี มีคุณภาพสูง คุณภาพการศึกษาของเด็กก็จะสูงตามไปด้วย อันจะส่งผลไปถึงการเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพของประเทศ โดยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาคุณภาพของครูเป็นอย่างยิ่ง และสิ่งที่จะช่วยครูในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ก็คือ การนิเทศการศึกษา เพราะการนิเทศการศึกษาช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้การจัดการศึกษายังเกิดความสำเร็จ ดังที่ กูด (Good 1959 : 574) กล่าวว่า การนิเทศเป็นความพยายามของผู้ทำหน้าที่นิเทศที่จะช่วยในการให้คำแนะนำแก่ครูหรือผู้อื่นที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้สามารถปรับปรุงการสอนของตนให้ดีขึ้น การนิเทศการศึกษาก่อให้เกิดความงอกงามในค่านิยมวิชาชีพ ช่วยพัฒนาความสามารถของครูในการคัดเลือกและปรับปรุงวัตถุประสงค์ของการศึกษา และวิลเฮล์มส์ (Wilhelms 1973 : 59) ยังได้กล่าวสนับสนุนด้วยว่า การนิเทศการศึกษาเปรียบประดุจระบบประสาทของโรงเรียนซึ่งทำหน้าที่คอยควบคุม ช่วยเหลือให้โรงเรียนจัดการศึกษาค่าเป็นไปได้อย่างถูกต้อง

การนิเทศการศึกษาจึงเป็นส่วนหนึ่งที่มีผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพการจัดการศึกษา และการพัฒนาการศึกษาในทุกขั้นตอนของการบริหารตามโครงการ ไม่ว่าจะเป็นการนิเทศภายในหน่วยงานหรือการนิเทศจากภายนอกหน่วยงาน การนิเทศการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของ

ระบบบริหารงานของหน่วยงานการนิเทศการศึกษาควรจะเป็นตัวการที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นไปในทางที่พึงประสงค์และบรรลุเป้าหมายของหน่วยงาน ฉะนั้น การจักรระบบการนิเทศให้มีความเหมาะสมจะช่วยให้โรงเรียน กลุ่มโรงเรียน มีสัมฤทธิ์ผลในการพัฒนาการศึกษาตามวัตถุประสงค์ นโยบาย และเป้าหมายที่กำหนดไว้ (สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ 2526 : 45)

การนิเทศการศึกษาในประเทศไทยถึงแม้ว่าจะได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบระเบียบมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสองทศวรรษแล้วก็ตาม ยังไม่อาจกล่าวได้ว่าการดำเนินงานได้บรรลุผลเท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนิเทศในระดับประถมศึกษา มณี หึงโต (2526 : 6) ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาในปัจจุบันนี้ที่ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรนั้น เนื่องจากมีปัญหาต่าง ๆ หลายประการซึ่งพอจำแนกเป็นปัญหาสำคัญ ๆ ได้ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับศึกษานิเทศก์
2. ปัญหาเกี่ยวกับผู้รับการนิเทศ
3. ปัญหาเกี่ยวกับผู้บริหารการศึกษา
4. ปัญหาอื่น ๆ เช่น ผู้ปกครอง นักเรียน โรงเรียน และหลักสูตร เป็นต้น

จากการศึกษาของ วิจิตร วรุฒบางกูร และคณะ (2520 : 11-13) พบว่า การปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาในปัจจุบันยังไม่ได้ผลเท่าที่ควรนั้น เป็นเพราะงานนิเทศการศึกษายังไม่รับกับข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติ ความรู้ความสามารถของศึกษานิเทศก์บางส่วนยังไม่เป็นที่ยอมรับนับถือของครูเท่าที่ควร ครูไม่ค่อยนำเอาวิธีการหรือข้อนิเทศไปปฏิบัติ นอกจากนี้ โสภณ จันทรมัย (2518 : 17) ยังได้กล่าวถึงปัญหาการนิเทศเพิ่มเติมอีกว่า ครูบางส่วนยังมีความคิดเห็นขัดแย้งกับศึกษานิเทศก์ มองภาพพจน์ของศึกษานิเทศก์ไปในทางจับผิด

จากปัญหาต่าง ๆ ดังที่กล่าวข้างต้น อุปสรรคที่สำคัญที่สุดของการนิเทศการศึกษา ได้แก่ บุคลากร ซึ่งมีทั้งผู้บริหาร ผู้ให้การนิเทศ และผู้รับการนิเทศ การนิเทศการศึกษาจะประสบผลสำเร็จได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่ง บุคคลทั้งสามฝ่ายนี้จะต้องให้ความร่วมมือด้วยดี จะมอบหมายให้กับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียวย่อมไม่บังเกิดผล

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว จึงได้พยายามที่จะพัฒนาระบบการนิเทศการศึกษาให้มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง ด้วยการประชุมผู้เกี่ยวข้องที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการนิเทศการศึกษา จัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน คู่มือการนิเทศการศึกษา เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานทางการนิเทศการศึกษาทุกระดับได้มีความรู้ ความเข้าใจงานในหน้าที่ นอกจากนี้ยังได้ปรับปรุงระบบการนิเทศการศึกษาให้เป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ จะเห็นได้ว่าหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ทั้งแต่ระดับกระทรวง กรม ลงไปทุกระดับนั้นได้ให้ความสำคัญของการนิเทศการศึกษา โดยได้กำหนดเป็นนโยบายและให้การสนับสนุนในด้านงบประมาณ เพื่อจะได้พัฒนาการนิเทศการศึกษาให้พ้นจากสภาพเดิม ๆ ที่ผ่านมา

การนิเทศการศึกษาในประเทศไทยนั้น เริ่มมีขึ้นตั้งแต่เริ่มมีโรงเรียนในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ก่อนปี พ.ศ. 2430 ซึ่งเป็นระยะก่อนจัดการศึกษาที่เป็นระบบ การนิเทศการศึกษาในสมัยนั้นเป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาส และคณะสงฆ์ชั้นผู้ใหญ่ซึ่งปกครองพระภิกษุสงฆ์ในวัด ทำหน้าที่ควบคุมดูแลและแนะนำเฉพาะในวัดของตน ส่วนในราชสำนักพระเจ้าแผ่นดิน หรือเจ้านายชั้นสูงเป็นผู้ตรวจ ควบคุม ดูแล และแนะนำช่วยเหลือ ในปีพ.ศ. 2430 ตั้งกรมศึกษาธิการ และปีพ.ศ. 2435 ยกฐานะเป็นกระทรวงธรรมการ การนิเทศการศึกษายังเป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาส และมีสภารัตนการศึกษามีนายตรวจแขวง ข้าหลวงธรรมการ ซึ่งเป็นครูประกาศนียบัตร กรมการศึกษาประกอบด้วย เจ้าอธิการวัด กำนันตำบล และนายแพทย์ประจำตำบล ทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจ-เกณฑ์เด็กเข้าเรียน ควบคุมโรงเรียน แนะนำช่วยเหลือและจับผิดหาความดีและความเลื่อมของครู (วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ 2525 : 10-11)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2469-2475 ได้ตั้งกรมวิชาการขึ้น มีหน้าที่สอนวิชาครูอบรมครู พัฒนาสมรรถภาพของครู ในปี พ.ศ. 2475 "ผู้ตรวจการ" ซึ่งแต่งตั้งจากครูเป็นผู้ทำหน้าที่ตรวจอบรมครูที่ไปตรวจช่วยเหลือครูในการดำเนินการสอน (วิจิตร วรุฒบางกูร และคณะ 2520 : 5-6)

การนิเทศการศึกษาเริ่มจัดเป็นระบบตั้งแต่ พ.ศ. 2494 เป็นต้นมา มีหน่วยงานเกิดขึ้นอย่างไม่เป็นทางการในกรมต่าง ๆ ในระยะแรกมีผู้ตรวจการประถมศึกษาทำหน้าที่ ควบคุม ตรวจสอบโรงเรียน และมาเลิกในปี พ.ศ. 2497 และมีศึกษาธิการอำเภอ และ

ศึกษาธิการจังหวัดทำหน้าที่ควบคุมงานธุรการและวิชาการ ท่อมางานนิเทศเริ่มมีแบบแผนมากขึ้น ตามกรมต่าง ๆ ก็เกิดมีหน่วยศึกษานิเทศก์ขึ้นรับผิดชอบงานโดยตรง ซึ่งมีงานหลักอยู่ 4 ประการคือ การนิเทศ การจัดประชุมอบรม การผลิตเอกสารและอุปกรณ์ การวิจัย การนิเทศการศึกษาของไทยได้จักเข้าสู่ระบบของการบริหารอย่างเป็นทางการ ในปี พ.ศ. 2515 (วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ 2525 : 11)

จะเห็นได้ว่าพัฒนาการของการนิเทศการศึกษาของไทยนั้น เริ่มจากไม่มีแบบแผน ใช้วิธีควบคุมดูแล ทรวจตรา ทรวจเยี่ยมโรงเรียน เพื่อตรวจสอบวิธีการปฏิบัติงานของครู สังเกตพฤติกรรมกรรมการแสดงออกของนักเรียนและการทำงานของครูโดยส่วนรวมทั้งหมกเน้นในการใช้พระเดชหรือการสั่งการมากกว่าพระคุณหรือการแนะนำ เมื่อใดที่ไปทำการนิเทศครูจะเกิดความหวาดกลัวไม่เป็นอันสอนคอยมาต้อนรับ และไม่กล้าขอคำปรึกษา เนื่องจากเกรงกลัวความผิด และจะทำการสอนเป็นอย่างที่เจตนาตอนที่มาทรวจเยี่ยมโรงเรียนเท่านั้น ซึ่งเป็นแนวความคิดที่แตกต่างไปจากปัจจุบันเป็นอย่างมาก เพราะการนิเทศการศึกษาคือ กระบวนการให้ความช่วยเหลือ แนะนำ สนับสนุน และให้ความร่วมมือในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้บรรลุผลตามจุดหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่สังก อุทรานันท์ (2527 : 1) ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาเชิงปฏิบัติการ (Operational definition) ว่า "การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกับครู และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ได้มาซึ่งสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการเรียนของนักเรียน"

ศาสตร์หรือความรู้ทางการนิเทศการศึกษาในประเทศไทย แต่เดิมนั้นได้รับการบรรจุไว้เป็นรายวิชาในหลักสูตรศึกษาศาสตร หรือครุศาสตร และได้มีการพัฒนาอย่างจริงจัง เมื่อประมาณ 10 ปีเศษ ที่แล้วมานี้ โดยคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เปิดสอนหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ทั้งแก่ปีการศึกษา 2514 เป็นต้นมา นิสิตที่รับการศึกษาชั้นนี้ส่วนใหญ่เป็นบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งมีทั้งผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน ศึกษาพิเศษ และครูผู้สอน นอกจากนี้แล้วภาควิชาบริหารการศึกษายังได้เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา โดยการให้การอบรมแก่บุคลากรทางการศึกษาไปโดยตลอด จะเห็นได้ว่าความรู้เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาได้ถูกถ่ายทอดและแพร่หลายสู่วงการศึกษามากยิ่งขึ้น ในระยะเวลาที่ผ่านมาจน

เป็นที่ยอมรับกันว่ากรณีศึกษานี้เป็นงานที่มีความสำคัญยิ่งที่จะช่วยให้การบริหารและการจัดการศึกษาของชาติบรรลุตามจุดหมาย

ปัญหาที่สำคัญในการจัดการนิเทศการศึกษาในปัจจุบันนี้ เนื่องจากยังไม่มีรูปแบบและกระบวนการที่เหมาะสมกับสภาพของสังคมไทย จึงทำให้ครูมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการนิเทศการศึกษาและยากแก่การนำไปปฏิบัติให้ไต่ผล เพื่อให้การนิเทศการศึกษาได้มีการดำเนินไปอย่างมีขั้นตอนและเป็นระบบ สังค อุทรานันท์ (2527 : 4-5) ได้เสนอให้นำเอากระบวนการนิเทศการศึกษาซึ่งเน้นความสำคัญของการสร้างเสริมกำลังใจของผู้บริหารการศึกษามาเป็นหลักในการพัฒนาระบบการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษา โดยเรียกชื่อกระบวนการดังกล่าวว่า "PIDRE" ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- ขั้นที่ 1 วางแผนการนิเทศการศึกษา (Planning - P)
- ขั้นที่ 2 สร้างความเข้าใจและให้ความรู้ในสิ่งที่จะทำ (Informing - I)
- ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงานตามแผนพร้อมกับการนิเทศและสนับสนุนการปฏิบัติงานให้เป็นตามแผนที่วางไว้ (Doing - D)
- ขั้นที่ 4 การสร้างขวัญและกำลังใจ (Reinforcing - R)
- ขั้นที่ 5 ประเมินผลการดำเนินงาน (Evaluating - E)

รูปแบบกระบวนการนิเทศศึกษาดังกล่าวข้างต้นนี้ นิติบัญญัติศึกษา ขั้นที่ 2 สาขานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ภาควิชาบริหารการศึกษาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้นำไปทดลองใช้กับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองสระบุรี ไต่ผลเป็นที่น่าพอใจเกี่ยวกับในด้านการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน และพัฒนาคุณภาพในการเรียนการสอน ซึ่งตามรูปแบบกระบวนการนิเทศศึกษานี้ ในขั้นที่ 2 มีความจำเป็นที่ผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศจะต้องมีความรู้และความเข้าใจทางการนิเทศการศึกษาเป็นอย่างดี จึงทำให้การนิเทศศึกษารับรูตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

หลังจากได้มีการโอนศึกษานิเทศก์จังหวัด ซึ่งเดิมสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ไปสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ นโยบายในด้านการนิเทศศึกษาก็ได้มีการเปลี่ยนไปจากเดิม ความเปลี่ยนแปลงในเรื่องการโอนตามพระราชบัญญัติการโอน พุทธศักราช 2523 ในส่วนที่เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา มีการ

กล่าวไว้ว่า "เป็นงานที่เกี่ยวกับการวางแผน อำนวยความสะดวก และสนับสนุนให้เกิดการ
 นิเทศการศึกษาในระดับอำเภอ และกลุ่มโรงเรียน" (คณะกรรมการเพื่อการเปลี่ยนแปลง
 ระบบบริหารการประถมศึกษาแห่งชาติ 2523 : 66) จะเห็นได้ว่านโยบายเกี่ยวกับงาน
 นิเทศการศึกษาได้กระจายไปอยู่ในระดับอำเภอ และกลุ่มโรงเรียนมากขึ้นกว่าเดิม ดังนั้น
 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงได้มีนโยบายให้สำนักงานการประด-
 ศึกษารัฐบาลแต่ละจังหวัด กำหนดนโยบายการดำเนินงานและแผนพัฒนาการประถมศึกษาของ
 จังหวัด ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5
 (พ.ศ. 2525 - 2529) และเป็นการลดความสิ้นเปลืองทางการศึกษาโดยเฉพาะอัตราการ
 ขาดชั้นลงให้มากที่สุด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีปัญหาใน
 เรื่องนักเรียนมีอัตราการตกซ้ำชั้นสูง จากรายงานการวิจัยของหน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงาน
 การประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี พบว่าโรงเรียนประถมในสังกัดมีอัตราการซ้ำชั้นของนักเรียน
 สูงกว่าอัตราเฉลี่ยการซ้ำชั้นของประเทศทุกปี ตั้งแต่ปีการศึกษา 2523 เป็นต้นมา และโดย
 เฉพาะปีการศึกษา 2526 มีอัตราซ้ำชั้นสูงถึงร้อยละ 11.11 ซึ่งจัดอยู่ในอันดับที่ตกซ้ำชั้นมาก
 เป็นที่ 7 ของประเทศ ในขณะที่อัตราเฉลี่ยการซ้ำชั้นของประเทศมีอัตราร้อยละ 6.93 (สำนัก
 งานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2526 : 27) จากอัตรานักเรียนตกซ้ำชั้นสูง
 เช่นนี้ทำให้ผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในจังหวัดมองเห็นว่าคุณภาพการเรียน
 การสอนตกต่ำ ฉะนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรีควร
 จะค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหานี้ เพื่อลดความสิ้นเปลืองทางการศึกษา แต่ในการแก้ไขปัญหานี้
 ดังกล่าวนี้จะบรรลุผลได้ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุก ๆ ฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหาร-
 โรงเรียน ครู และศึกษานิเทศก์ ผู้วิจัยเห็นว่าแนวทางหนึ่งที่จะช่วยขจัดปัญหานี้ให้ลดน้อย
 ลง หรือหมดไปในที่สุดก็คือการนำเอากระบวนการนิเทศศึกษามาใช้แก้ปัญหา โดยพยายาม
 ให้มีการนิเทศอย่างทั่วถึงและนิเทศได้ตรงกับปัญหาให้มากที่สุด แต่ด้วยข้อจำกัดในเรื่องบ-
 ประมาณ ระยะเวลาในการปฏิบัติ และอัตรากำลังของศึกษานิเทศก์จึงทำให้ศึกษานิเทศก์
 ไม่สามารถปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาให้เกิดผลดีได้อย่างทั่วถึง การที่โรงเรียนจะหวังพึ่งการ
 นิเทศการศึกษาจากภายนอกเพียงฝ่ายเดียว เพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษานั้นคงไม่เพียงพอ
 จำเป็นที่แต่ละโรงเรียนต้องหาทางดำเนินการปรับปรุงด้วยตนเองอย่างจริงจัง ฉะนั้นผู้ที่มี
 บทบาทสำคัญยิ่งในการที่จะผลักดันให้การนิเทศประสบผลสำเร็จก็คือ ผู้บริหารโรงเรียนและ

ครู โดยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นว่าหากได้มีการศึกษาเรื่องความเข้าใจและเจตคติที่มีต่อการนิเทศการศึกษาแล้ว จะช่วยให้ทราบว่าผู้บริหารและครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี มีความเข้าใจและมีเจตคติต่อการนิเทศการศึกษามากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพื่อจะได้นำไปเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการจักรระบบการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนประถมศึกษาของจังหวัดราชบุรีให้ได้ผลต่อไป อันจะส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการจักรการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดราชบุรีในที่สุด เนื่องจากรูปแบบการบริหารการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติของทุก ๆ จังหวัด มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ดังนั้นข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางใช้ในการศึกษาวิจัยในจังหวัดอื่น ๆ ได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจและเจตคติของผู้บริหารและครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี ที่มีต่อการนิเทศการศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้จะศึกษากับผู้บริหารและครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในปีการศึกษา 2527
2. การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาความรู้ความเข้าใจในแนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา บุคลากรทางการนิเทศการศึกษา แนวปฏิบัติและวิธีการเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา การประเมินผลทางการนิเทศการศึกษา และจะศึกษาเจตคติที่เกี่ยวกับความเชื่อ ความรู้สึก ความคิดเห็น แนวโน้มที่จะปฏิบัติต่อการนิเทศการศึกษา ทั้งนี้ไม่รวมถึงความสามารถหรือทักษะทางการนิเทศการศึกษาแต่อย่างใด

คำนิยาม

การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการในการทำงานร่วมกันระหว่างครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อช่วยส่งเสริมให้เกิดคุณภาพและประสิทธิภาพต่อ

การเรียนการสอนหรือการจัดการด้านการประถมศึกษา

ความรู้ความเข้าใจต่อการนิเทศการศึกษา หมายถึง ความสามารถในการจำ
จับใจความ แปลความ และสรุปความ โดยการตอบคำถามในเรื่องเกี่ยวกับแนวคิดทาง
การนิเทศการศึกษา บุคลากรทางการนิเทศการศึกษา แนวปฏิบัติและวิธีการเกี่ยวกับการ
นิเทศการศึกษา การประเมินผลทางการนิเทศการศึกษา ซึ่งความรู้ความเข้าใจนี้จะเป็น
สิ่งที่เคยปฏิบัติ หรือไม่เคยปฏิบัติก็ได้

เจตคติต่อการนิเทศการศึกษา หมายถึง ความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ ยอมรับ
หรือไม่ยอมรับ และความโน้มเอียงที่จะแสดงออกมา โดยการตอบแบบวัดเจตคติที่มีต่อการ
นิเทศการศึกษาไปในทิศทางบวกหรือลบ

บุคลากรทางการนิเทศการศึกษา หมายถึง ผู้ที่มีหน้าที่ในการนิเทศการศึกษา
หรือมีหน้าที่เกี่ยวข้องในการนิเทศการศึกษาโดยตำแหน่ง อันได้แก่ ผู้อำนวยการการประ-
ถมศึกษาจังหวัด ผู้ช่วยผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด ศึกษาพิเศษจังหวัด หัวหน้า
การประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ผู้ช่วยหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ศึกษา
พิเศษอำเภอ อาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าสถานศึกษาหรือผู้ช่วย ซึ่งได้แก่ ผู้
ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่
ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี

ครู หมายถึง ผู้ที่ทำการสอนประจำการอยู่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประ-
ถมศึกษาจังหวัดราชบุรี

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดราชบุรี

โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 720 คนขึ้นไป

โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 360-719 คน

โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121-359 คน

โรงเรียนขนาดเล็กมาก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 120 คนลงมา

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผน และดำเนินการให้มีการส่งเสริมการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างแท้จริง
2. เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องกับการประถมศึกษาในจังหวัดราชบุรี ได้ทราบข้อมูลเบื้องต้นในอันที่จะนำไปพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ในการค้นหาจำนวนของกลุ่มตัวอย่างประชากรได้ใช้ตารางการสุ่มตัวอย่างของมอร์แกน (Krejcie and Morgan 1970 : 608) กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย

1. ผู้บริหาร ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) โดยสุ่มจากโรงเรียนขนาดใหญ่ กลาง เล็ก และเล็กมากของทุก ๆ อำเภอ ได้จำนวน 186 คน

2. ครู ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) โดยสุ่มจากโรงเรียนที่อยู่ในกลุ่มของผู้บริหาร ได้จำนวน 351 คน

รวมกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ทั้งหมด 537 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถาม ซึ่งมีลำดับขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. ศึกษาหลักการ ทฤษฎี และผลงานการวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาจากเอกสารและตำราต่าง ๆ
2. กำหนดหัวข้อโครงสร้างของแบบสอบถาม
3. นำหัวข้อโครงสร้างของแบบสอบถามไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาความเที่ยงตรง (Validity) ในโครงสร้าง
4. สร้างแบบสอบถาม แบบสอบถามที่สร้างขึ้นนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบ (Checklist)

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับความเข้าใจที่มีต่อการนิเทศการศึกษา ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choices)

ตอนที่ 3 เกี่ยวกับเจตคติที่มีต่อการนิเทศการศึกษา ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราวัดเจตคติของออสกู๊ด (Osgood) ซึ่งใช้ข้อความที่มีความหมายตรงข้ามกัน (Semantic Differential Scale)

5. นำแบบสอบถามฉบับชั่วคราวไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไข แล้วนำไปทดลองใช้กับผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสระบุรี ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

6. นำแบบสอบถามฉบับทดลองใช้ มาทำการปรับปรุงแก้ไขให้เป็นแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ แล้วจึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ส่งแบบสอบถามไปยังสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอทุกอำเภอในจังหวัดราชบุรี โดยขอความร่วมมือจากศึกษานิเทศก์อำเภอให้ช่วยส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง

2. เดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ทามสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอต่าง ๆ ซึ่งศึกษานิเทศก์อำเภอเป็นผู้เก็บรวบรวมไว้ให้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์คำนวณค่าทางสถิติ ดังนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 ความเข้าใจต่อการนิเทศการศึกษา วิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละของระดับคะแนนตามความเข้าใจถูกต้องแต่ละข้อ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคำตอบแต่ละข้อ และแต่ละคำถาม

3. แบบสอบถามตอนที่ 3 เจตคติที่มีต่อการนิเทศการศึกษา วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคำตอบแต่ละข้อ และแต่ละคำถาม

4. ทดสอบความแตกต่างเกี่ยวกับความเข้าใจและเจตคติต่อการนิเทศการศึกษา โดยการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยด้วยค่า t -test และค่า F -test

ลำดับขั้นตอนของการเสนอผลการวิจัย

การเสนอรายงานการวิจัย มีลำดับขั้นตอนดังนี้

บทที่ 1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย คำนิยาม ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ 2 เอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัยและรวบรวมข้อมูล

บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ส่วนรายละเอียดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยจะเสนอไว้ในภาคผนวก